

Yeni Sağ ve Devletin Değişimi

Yeni sağ ekonomik, sosyal, politik, yönetsel boyutlarıyla yeniden yapılanma ve dönüşüm sürecinin genel çerçevesini oluşturmaktadır. Keynesyen teorilerden beslenen sosyal refah devleti sisteminden bir kopuşu ve kalkınma dinamizminin özel sektöre ve serbest piyasaya bırakılmasını ifade eder. 1945 sonrası ekonomik büyümenin motoru işlevini gören Keynesyen ekonomi politikaları, 1970li yıllara gelindiğinde sorunlar yaşamış, petrol krizleriyle birlikte kapitalizm kendini bir çıkmazda bulmuştur. Değişen koşullara göre seçenekler geliştirebilme esnekliğine sahip olan kapitalizm, kendine çıkış yolu olarak yeni sağı yaratmıştır. Ekonomide devlet girişimlerini ve devlet müdahalesini reddeden bu görüş, dönüşüm sürecini devlet eliyle gerçekleştirmiştir. Gelişmekte olan ülkeler de batıya olan bağımlılıkları ve uluslar arası kredi kuruluşlarının etkisiyle –altyapıları yetersiz olduğu halde- bu dönüşümü gerçekleştirmek için politikalar üretmekle karşı karşıya kalmışlardır. 1970li yılların ortalarından itibaren iktidara gelen yeni sağ hükümetleri, bu dönüşüm sürecine bir başlangıç ve ivme sağlamışlardır.

Neo-liberalizm, neo-muhafazakârlık ve kamusal seçim kuramı olarak 3 kaynaktan beslenen yeni sağın temel kaynağı liberalizmdir. Liberal fikirler kamusal seçim kuramıyla pekiştirilir ve bazı muhafazakâr söylemlerle de desteklenir.

Bilindiği gibi liberalizm, devletin ekonomiye müdahalesine hoş bakmaz ve serbest piyasa mekanizmasına koşulsuz destek verir. Ekonomik faaliyetlerin kuralları da ekonomiktir ve devlet siyasal kurullarla ekonomiye girerse kaynakları israf eder. Zaten içinde bulunulan krizin temel nedeni de devletin faaliyet alanlarının genişlemesi ve büyümesidir. Devlet özelleştirme yoluyla bu alanlardan çekilmeli ve ekonomiyi serbest piyasa koşullarına bırakmalıdır.

Ekonomik-sosyal faaliyet alanlarından çekilerek güçsüzleşen devletin, gerekli dönüşümleri gerçekleştirmek için güçlü, otoriten bir yapıya bürünmesi gerekmektedir. Yani ekonomik alanda özgürleştirilen birey, siyasal alanda otoriten bir alana itiliyor. Bu kesişme noktasında muhafazakâr görüş devreye giriyor ve liberal savları doğrulama işlevini yerine getiriyor. Devleti organik toplum yapısının doğal bir sonucu olarak gören muhafazakârlar, otoriteye ve geleneklere çağrıda bulunuyorlar. Refah devleti kapitalizminin sarstığı geleneksel kurumları yeniden canlandırma düşüncesinde olan muhafazakârlar, liberal uygulamaların yaşatabileceği olası sorunları bu kurumlar aracılığıyla çözme düşüncesindedirler. Böylece liberalim için bir çıkış noktası yaratmakta ve liberal politikaların meşrulaştırılmasını sağlamaktadır.

Kamusal seçim kuramları ise liberal savları pekiştirmek için kullanılır. Politikacıların, seçmenlerin, bürokratların, siyasi partilerin davranışlarını ekonomik perspektifte inceleyerek, amaçlarının kendi çıkar maksimizasyonları olduğu çıkarımını yapar. Bu çıkar hesabı devasa bir mal-hizmet arzı fazlasına neden olmakta ve kaynaklar israf edilmektedir. Kamu girişimi doğası gereği kaynak israfı yaparken, özel girişim kâr amacı güttüğü için kaynakları verimli kullanır ve ussal davranır. Vardıkları sonuçlarla kamu girişimi konusunda liberal görüşlere katkı yapar.

Sonuç olarak yeni sağ şu anahtar kavramlarla özetleyebiliriz: serbest piyasa, ekonomik bütün olarak toplum, faaliyet alanı daraltılan fakat otoriten bir yapıya bürünen devlet, ekonomik ve yapısal dönüşüm.

Yeni sağ kamu yönetimi disiplininin algılayışında önemli değişiklikler yaratmıştır. Devletin özellikle ekonomik faaliyet alanlarından çekilmesi ve örgütlerini kamu işletmeciliği anlayışı etrafında yapılandırması, yeni sağın bu alandaki yansımalarıdır. Kamu örgütleri işletmeselleştirilmiş bir başka deyişle, politik-sosyal boyutlarından soyutlanarak örgüt-işletme boyutuna indirgenmiştir. Doğası gereği kaynakları verimsiz kullanan devletin ekonomik faaliyetlerinden özelleştirme aracılığıyla çekilmesi, tekel konumunu bırakması ve faaliyet alanlarını daraltması gerekmektedir.

Bu aşamada paradoksal bir gelişmeye dikkat çekmek gerekir. Devlet eliyle devletin küçültülmesi, bir yandan devletin faaliyet alanlarının ve personelinin daralmasını sağlamakta diğer yandan da bu dönüşümü gerçekleştirmek adına yeni örgütlerin kurulmasına ve uzmanların istihdamına neden olmaktadır.

Yeni düzende disiplinin ilgi alanı; yönetim olgusunu siyasal-sosyal ortamdan soyutlama, teknik mekanik yönleriyle yeniden düzenlemeye alma, rasyonel, verimli, etkin örgütlenme, kaynak kullanma gibi yönetsel amaçlar kullanma olmuştur.

Kamu örgütlerinin küçültülmesi, tek otorite altında tek merkezden yönetilen örgütün parçalara ayrılması esastır. Bağımsız bütçeleri olan her parça ayrı bir faaliyet yürütmekte, etkinlik ve verimlilik ilkelerine göre hareket etmektedir. Bir işi yapan birden fazla örgütün varlığıyla, birbirleriyle ve özel sektörle rekabet etmesi sağlanmakta böylece tüketici tercihleri konusunda daha gerçekçi tespitler yapılarak, bireylerin ekonomik seçim özgürlüklerini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır.

Yerinden yönetimci bu görünüm altında güçlü bir merkezi otorite vardır. İletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte örgütsel faaliyet gösteren her bir birimin durumu anında merkeze iletilmekte ve gerekli önlemlerin, değerlendirmelerin ve yönlendirmelerin yapılması sağlanmaktadır. Dar tepe kadro dışındaki uzmanlıklara, çoğu geçici istihdamla, toplumun geniş kesimlerinden personel alınmakta böylece sendika, toplu sözleşme ve toplu pazarlık gibi örgüt içi uygulamalar erozyona uğratılmaktadır. Böylece sendika karşıtı yöneliş, örgütsel yapılanmada da destek görmektedir.

Kamu örgütleri yeni sağ politikaları benimsemiş kişilerden seçilmeli ve dar bir uzmanlar kadrosuyla desteklenmelidir. Kariyer personele karşı bir güvensizlik vardır. İş güvencesine karşı çıkılır. Örgütte kalabilmenin yolu performans kriterlerinin karşılanmış olmasıdır. "Eşit işe eşit ücret" ilkesinden "farklı performansa farklı ücret" ilkesine dönülmelidir.

Örgütsel sorumluluk üst yönetime karşı sorumluluk olarak somutlaşır. Kamuya karşı sorumluluk ise örgütsel amacın en verimli ve etkin biçimde yerine getirilmesidir.

Son tahlilde, gerek uygulamada gerekse sınırlı olsa da teoride piyasa ekonomisinin kaynak kullanmadaki verimliliği ve etkinliğinin ön plana çıkartıldığı görülmektedir.